

ACC. N:R M. 14620:1-4.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *P. A. Svensson, Tjörnarps*
Härad: *S. Låbo m. fl.* Berättare: " " " "
Socken: *Höja* " " Berättarens yrke: *f.d. kontor ö. folkskoll.*
Uppteckningsår: *1958* Född år *1871* i *Höja*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Imveden. s. 1-4.

LUF 109

De smeder, jag känner till, voro fullständigt självständiga, och allmänheten vände sig till dem, då de behövde ha utfört reparationer på redskap eller anskaffat nya saker av olika slag samt då hästarna behövde nya skor. Icke alla smeder voro lika skickliga, då det gällde att sko hästar. Hos en lantbrukare i Höja, fick man rida i väg ett ganska långt stycke till en annan smed än bysmeden, då det gällde att ha skott en viss häst. By-smeden kunde inte sko denna, så att det blev bra.

I allmänhet men långt ifrån alltid bodde smeden något så när centralt, och han brukade åtaga sig smidesarbetet av mycket olika slag, fastän åtskilliga arbeten utfördes ganska klumpigt. De smeder, jag kände till, utförde arbete endast på beställning. Jag hörde dock i min barndom berättas om en smed, som utförde arbete till försäljning. Han var utan arbete och började tillverka decimalvågar. Nu ville han att någon järnhandlande skulle köpa dem, men ingen ville. Då fick han en järnhandlande till att taga en våg i kommission, och på denna skulle han, om den kunde försäljas, ha rabatt. Det gick järnhandlanden med på. Då smeden hade lämnat vågen, gick han till en granne och bad honom köpa vågen hos järnhandlanden, vilket skedde. Järnhandlanden var nöjd med affären och anhöll att få en våg till. Jaha. Men smeden lämnade genst samma våg, som förra gången och fick nu

LUF 109

1

2,

en annan person till att köpa den. Järnhandlanden var mycket nöjd och bad att ännu en gång få en våg. Jaha. Smeden lämnade för tredje gången samma våg, som genom hans påverkan genast blev såld. Nu tyckte järnhandlanden, att det gick så utmärkt att sälja decimalvågar, att han beställde 10 sådana. Om det gick lika lätt att sälja dem, då de blivit färdiga och levererade, är mig obekant. Smeden fick emellertid mycket att sköta. Om vad här är berättat är verklig sanning, därför vågar jag inte gå i borgen, men jag kan försäkra, att jag hörde det berättas så. Jag hörde också ett härligt poem, som lydde så

"Skräddare, skomagare o sme
ljugare o bedragare alla tre."

På de större gårdarna arbetade smeden endast för gårdens räkning och hade stat liksom de andra drängarna. En sådan smed tog, så vitt jag vet, inte emot arbete från annat håll.

I allmänhet utförde nog inte bönderna något smidesarbete till sig själv, men i Häglinge fanns (under min Häglingetid) verkligen en lantbrukare med relativt liten gård, som hade smedja, och han kunde utföra en hel del arbeten till sig själv.

Jag lämnade Höja vid sekelskiftet, och då fanns där 4 smedjor i socknen; då jag år 1931 lämnade Häglinge, fanns där 2, förut hade där varit 3. I det lilla Öja fanns inte mer än en

2

Det var med smederna som med andra människor, då det gällde an seende. Somliga vor riktiga hedersmän, andra kanske sågo lite

väl djupt i glaset. Från ekonomisk synpunkt sett föreföll det, som om alla smeder hade gott om pengar. Åtskilliga historier gå ~~ju~~ i svang om smeder och deras skicklighet som t.ex tandläkare. En dräng var ~~ju~~ hos en tandläkare och skulle ha dragit ut en tand. Det hela gick mycket kvickt. Men så gällde det betalning. Tandläkaren begärde en krona. Detta tyckte inte drängen om utan sade: "De va de värsta ja ha hört. Ja ha en gång förr fåed drad ud en tann, o de va sme-n därhemma, som gjore-d. Han asa me omkring i smedjan en hal då, ingan han fick ud tannen, o han to inte mejr än 50 äre, o så ska ditte kosta en krona. De va de värsta ja ha hört."

Smeden hade alltid, då han arbetade, ett förskinn framför sig.

Smeden hade vanligtvis intet annat uthus än ett skjul, där gräsen hade sin tillvaro. Kol hade man i regel i ett hörn i smedjan, och smidesjärn hade man liggande på krokar, som voro inslagna i ena väggen i smedjan.

Järn och stål kötes i staden, om den låg nära, i annat fall hos någon "storhandlande" i trakten. Om järnskrot i någon nämnvärd mängd kom till användning, är mig obekant, men jag vet, att smeder icke sällan köpte järnskrot, som de sedan sålde till uppköpare av den varan.

Det var mycket vanligt, att smederna tillverkade olika slag av vagnar. Då en häst skulle ha nya skor, måste i allmänhet hästens ägare hålla upp hästfoten, medan smeden "avbarkade" hoven och sedan lade *skon*

under hoven. På senare tider har smeden själv hållit foten, medan skoningen ägt rum

I Höja--helt nära mitt hem-- bodde en lantbrukare, som hade en häst, som aldrig hade blivit skodd. Han hade ett sådant stollahumor, att det var totalt omöjligt för någon människa att lyfta upp ettäben på honom.

I närvarande tid förefaller det, som om två yrken skulle ha det ganska kinkigt, då det gäller arbete, och det är skomakare och smeder. Om dem gällde ett uttryck, som lydde så:

"Smens mär o skomagarens käring få allti gå barfota."

Däri låg väl någon överdrift, men det ligger ingen överdrift i att frågeformuläret innehåller mycket, som jag inte kan besvara.